

nibus : Si telum manu fugit magis , quam jecit . Cadunt etiam in ignoracionem , atque in imprudenciam perturbaciones animi : quæ quanquam sint voluntaria , (objurgatione enim , & admonitione dejiciuntur) tamen habent tantos motus ; ut ea quæ voluntaria sunt , aut necessaria interdum , aut certe ignorata videantur .

Toto igitur loco causarum explicato , ex earum differentia in magnis quidem causis vel oratorum , vel philosophorum magna argumentorum suppetit copia . In vestris autem si non uberior , at fortasse subtilior . Privata enim judicia maximarum quidem rerum , in jurisconsultorum mihi videntur esse prudentia . Nam & adfunt multum , & adhibentur in consilio : & patronis diligentibus , ad eorum prudentiam confugiuntibus , hastas ministrant .

In omnibus igitur iis judiciis , in quibus , *Ex fide bona* , est additum : ubi vero etiam , *Ut inter bonos bene agere oportet* : imprimisque in arbitrio rei uxoriæ ⁵⁰ , in quo est , *Quid æquius , melius* , parati esse debent . Illi enim dolum malum , illi fidem bonam , illi æquum , bonum , illi quid socium socio , quid eum , qui negotia aliena curasset , ei ; cujus ea negotia fuissent ; quid eum , qui mandasset , eumve , cui mandatum esset , alterum alteri præstare oporteret ; quid virum uxori , quid uxorem viro , tradiderunt . Licebit igitur , diligenter cognitis argumentorum locis , non modo oratoribus & philosophis , sed juris etiam peritis copiose de consultationibus suis disputare .

XVIII. Conjunctus huic causarum loco locus ille est , qui efficitur ex causis . Ut enim causa quid sit effectum indicat , sic , quod effectum est , quæ fuerit causa , demonstrat . Hic locus suppetitare solet oratoribus & poetis , sæpe etiam philosophis , sed iis , qui ornate & copiose loqui possunt , mirabilem copiam dicendi , cum denuntiant , quid ex quaque re sit futurum . Causarum enim cognitio cognitionem eventorum facit .

Reli-

⁵⁰ In arbitrio rei uxoris] Arbitrium uxoris rei tunc erat , cum post divortium de dote controversia oriebatur . Matrimonio contracto , dos penes virum erat ; at ubi divor-

tium contigisset , si viri culpa , bonum & æquum exigebat nihil apud virum manere : si mulieris , ipsa dote amittebat . Idem .

Reliquus est comparationis locus , cujus genus & exemplum supra positum est , ut caterorum : nunc explicanda tractatio est . Comparantur igitur ea , quæ aut majora , aut minora , aut paria dicuntur : in quibus spectantur hæc , numerus , species , vis , quædam etiam ad res aliquas affectio .

Numero sic comparabuntur , ut plura bona , paucioribus bonis anteponanur : pauciora mala , malis pluribus : diuturniora bona , brevioribus : longe , & late * pervagata , angustis : ex quibus plura bona propagentur , quæque plures imitentur , & faciant .

Specie autem comparantur , ut anteponanur quæ propter se expetenda sunt , iis , quæ propter aliud : & ut innata atque insita , assumptis & adventitiis : integra , contaminatis : jucunda , minus jucundis : honesta , ipsis etiam utilibus : proclivis , laboriosis : necessaria , non necessariis : sua , alienis : rara , vulgaribus : desiderabilia , iis , quibus facile carere possis ; perfecta , inchoatis : tota , partibus : ratione utentia , rationis expertibus : voluntaria , necessariis : animata , inanimatis : naturalia , non naturalibus : artificiosa , non artificiosis .

Vis autem in comparatione sic cernitur , efficiens causa gravior , quam non efficiens : quæ seipsis contenta sunt , meliora , quam quæ egent aliis : quæ in nostra , quam quæ in aliorum potestate sunt : stabilia , incertis : quæ cripi non possunt , iis , quæ possunt .

Affectio autem ad res aliquas est hujusmodi , principum commoda majora , quam reliquorum : itemque , quæ jucundiora , quæ pluribus probata , quæ ab optimo quoque laudata . Atque , ut hæc in comparatione meliora , sic deteriora , quæ iis sunt contraria .

Parium autem comparatio nec elationem habet , nec submissionem . Est enim æqualis . Multa autem sunt , quæ æqualitate ipsa comparantur : quæ ita fere concluduntur . Si consilio juvare cives , & auxilio , æqua in laude ponendum est : pari gloria debent esse ii , qui consulunt , & ii , qui defendunt . At quod primum , est : quod sequitur igitur .

F f f f 2 Per-

* Pervagata] Lamb. pervagata ; ex quibus plura bona propagentur , quæque plures imitentur , & faciant , angustis .

Perfecta est omnis argumentorum inveniendorum præceptio, ut, cum profectus sis a definitione, a partitione, a notatione, a conjugatis, a genere, a forma, a similitudine, a differentia, a contrariis, ab adjunctis, a consequentibus, ab antecedentibus, a repugnantibus, a causis, ab effectis, a comparatione majorum, minorum, parium, nulla præterea sedes argumenti quaerenda sit.

XIX. Sed quoniam ita a principio divisimus, ut alios locos diceremus in eo ipso, de quo ambigitur, hæere, de quibus satis est dictum: alios assumi extrinsecus; de iis pauca dicamus: etsi ea nihil omnino ad vestras disputationes pertinent; sed tamen totam rem perficiamus, quandoquidem cœpimus. Neque enim tu is es, quem nihil, nisi jus civile, delectet. Et, quoniam ad hæc ita scribuntur, ut etiam in aliorum manus sint ventura, detur opera, ut quam plurimum iis, quos recta studia delectant, prodesse possimus.

Hæc ergo argumentatio, quæ dicitur artis expertis, in testimonio posita est. Testimonium autem nunc dicimus, omne, quod ab aliqua re externa sumitur ad faciendam fidem. Persona autem non qualificumque, testimonii pondus habet. Ad faciendam enim fidem auctoritas quaeritur. Sed auctoritatem aut natura, aut tempus affert. Naturæ auctoritas in virtute inest maxime. In tempore autem multa sunt, quæ afferant auctoritatem: ingenium, opes, ætas, fortuna, ars, usus, necessitas, concursio etiam nonnunquam rerum fortuitarum. Nam & ingeniosos, & opulentos, & ætatis spatio probatos, dignos, quibus credatur, putant: non recte fortasse, sed vulgi opinio mutari vix potest, ad eamque omnia dirigunt & qui iudicant, & qui existimant. Qui enim his rebus, quas dixi, excellunt, ipsa virtute videntur excellere. Sed reliquis quoque rebus, quas modo enumeravi, quanquam in iis nulla species virtutis est, tamen interdum confirmatur fides, si aut ars quædam adhibetur; magna enim est vis ad persuadendum, scientiæ: aut usus; plerumque enim creditur iis, qui experti sunt.

XX. Facit etiam necessitas fidem, quæ cum a corporibus, tum

tum ab animis nascitur. Nam & verberibus, tormentis, igni fatigati, quæ dicunt, ea videtur veritas ipsa dicere, & quæ a perturbationibus animi sunt, dolore, cupiditate, iracundia, metu, quia necessitatis vim habent, afferunt auctoritatem & fidem. Cujus etiam generis illa sunt, ex quibus verum nonnunquam invenitur, pueritia, somnus, imprudentia, vinolentia, insania. Nam & pueri sæpe indicaverunt aliquid, ad quod pertinere, ignari: & per somnum, vinum, insaniam, multa sæpe patefacta sunt. Multi etiam in res odiosas imprudentes inciderunt, ut Staleno⁵¹ nuper accidit: qui ea locutus est, bonis viris subauscultantibus, pariete interposito, quibus patefactis, in iudiciumque prolatis, rei capitalis iure damnatus est. Huic simile quiddam de Lacedæmonio⁵² Pausania accepimus.

Conkursio autem fortuitarum talis est, ut, si interventum est casu, cum aut ageretur aliquid, quod proferendum non esset, aut diceretur. In hoc genere etiam illa est in Palamedem⁵³ conjecta suspitionum proditiōnis multitudo: quod genus refutare interdum veritas vix potest. Huius etiam generis est fama vulgi, quoddam multitudinis testimonium.

Que

⁵¹ Ut Staleno] Rem aliquanto fufius narrat Cicero in Cluentiana cap. 28. *Illo ipso tempore in ædes T. Annii bonis honestis, necessariis & amicis mei necti Staleno accersitus ab Oppianico venit. Jam cetera nota sunt omnibus: ut cum ille Oppianicus egeris de pecunia: ut ille se redditorum dixerit: ut eorum sermonem omnem audierint viri boni: qui tam confulto prope in occulto stetit: ut res patefacta atque in forum prolata, & pecunia omnis a Staleno extorta atque erepta sit. Vide Bruttium cap. 241. Idem.*

⁵² De Lacedæmonio] Pausanias Lacedæmonium cum de patria Persarum regi tradenda cogitaret, Argilio adolescentulo epistolam ad Artabazum ferendam dedit. Argilius in suspitionem venit aliquid in ea de se esse scriptum, quod nemo eorum rediisset, qui super tali causa eodem missi erant: resignata epistola cognovit, si pertulisset, sibi esse perendum. Erant in eadem epistola quæ ad ea pertinebant, quæ inter regem, Pausaniamque conveniant. Has ille literas ephoris tradidit, qui Argillum iusserunt ad aram in sanam Neptuni confugere: locum autem sub

terra fecerant, ex quo posset auferri, si quis quid loqueretur cum Argilio. Huc ex ephoris quidam descenderunt. Pausanias audita causa cur Argilius supplex in ara sederet, perturbatus orare cepit, ne quid enunciatet, nec se meritum de illo optime proderet. His cognitis, ephori hominem suo convictum testimonio, in æde Minervæ conclamatum fecerunt. Anno 2. Olyn. LXXVIII. *Thucyd. lib. 1. & Cornelius Nepos. Idem.*

⁵³ In Palamedem] Hic Ulyffius, qui, ne ad bellum Trojanum proficerecetur, insaniam simulabat, fraudem detexit. Irritatus subinde Ulyffes, supposititias Priami ad Palamedem de profundis Græcis literas fingit, quibus magnam se pecuniam vim mittere aiebat Priamus. Accusatur Palamedes, cuius interim in tentorio auri pondus furtim infodi caraverat Ulyffes. Hic illius causam tueri se simulat, nec ante damnandum contendit, quam aurum a Priamo missum reperiretur. Atro reperto Palamedes quasi reus lapidibus obrutus est. *Servius in 11. Æneidos. Idem.*

Quæ autem virtute fidem faciunt, ea bipartita sunt. Ex quibus alterum, natura valet: alterum, industria. Deorum enim virtus natura excellit: hominum autem, industria.

Divina hæc fere sunt testimonia. Primum orationis: oracula enim ex eo ipso appellata sunt, quod inest in his deorum oratio. Deinde rerum, in quibus insunt quasi opera divina quædam⁵⁴: primum ipse mundus, ejusque omnis ordo, & ornatus: deinceps aerei volatus avium, atque cantus: deinde ejusdem aeris sonitus & ardores, multarumque rerum in terra portenta: atque etiam per exta, inventa præsentio. A dormientibus quoque multa significata visis. Quibus ex locis sumi interdum solent ad fidem faciendam testimonia deorum.

In homine virtutis opinio valet plurimum: opinio autem est, non modo eos virtutem habere, qui habeant, sed eos etiam, qui habere videantur. Itaque, quos ingenio, quos studio, quos doctrina præditos vident, quorumque vitam constantem, & probatam, ut Catonis, Lælii, Scipionis, aliorumque plurimum, rentur eos esse, quales seipsi velint. Nec solum eos censent tales esse, qui in honoribus populi, atque in republica versantur, sed & oratores, & philosophos, & poetas, & historicos: ex quorum & dictis, & scriptis sæpe auctoritas petitur ad faciendam fidem.

XXI. Expositis omnibus argumentandi locis, illud primum intelligendum est, nec ullam esse disputationem, in quam non aliquis locus incurrat, nec fere omnes locos incidere in omnem quæstionem, & quibusdam quæstionibus alios, quibusdam esse alios aptiores locos. Quæstionum duo sunt genera: alterum infinitum, alterum definitum. Definitum est, quod *ἰσθῆσεν* Græci, nos *causam*; Infinitum, quod *ἔστιν* illi appellant, nos *propositum* possumus nominare.

Causa certis personis, locis, temporibus, actionibus, negotiis cernitur, aut in omnibus, aut in plerisque eorum. Propositum autem, in aliquo eorum, aut in pluribus, nec tamen in

⁵⁴ Quasi opera divina quedam] Quasi operibus divina quedam, legendum puto. Dii enim per res mutas & manimes (cujusmodi mundus est, & ejus omnis ornatus) lo-

qui nobiscum videntur, & futura præmonstrare: quemadmodum scribit Tullius in libris de Divinatione. Govean.

in maximis. Itaque propositum, pars causa est⁵⁵. Sed omnis quæstio earum aliqua de re est, quibus causæ continentur, aut una, aut pluribus, aut nonnunquam omnibus.

Quæstionum autem, quacumque de re sint, duo sunt genera: unum, cognitionis; alterum, actionis. Cognitionis sunt hæc, quarum finis est scientia: ut, si quæretur, a naturane jus profectum sit, an ab aliqua quasi conditione hominum & passione. Actionis autem hujusmodi exempla sunt: Sine sapientis ad rempublicam accedere.

Cognitionis quæstiones tripartitæ sunt, cum, an sit: aut, quid sit: aut, quale sit, quæritur. Horum primum, conjectura: secundum, definitione: tertium, juris & injuriæ distinctione explicatur.

Conjecturæ ratio in quatuor partes distributa est. Quarum una est, cum quæritur, sine aliquid. Altera, unde ortum sit. Tertia, quæ id causa effecerit. Quarta, in qua de mutatione rei quæritur, sit, necne sit: sic, Ecquidnam honestum sit, ecquid æquum re vera, an hæc tantum in opinione sint. Unde autem sit ortum, ut, cum quæritur, natura, an doctrina possit effici virtus. Causa autem efficiens sic, ut, cum quæritur, quibus rebus eloquentia efficiatur. De commutatione, sic: Possitne eloquentia commutatione aliqua converti in infantiam.

XXII. Cum autem, quid sit, quæritur, notio explicanda est, & proprietas, & divisio, & partitio. Hæc enim sunt definitioni attributa. Additur etiam descriptio, quam Græci *ἡραπαρτίρα* vocant. Notio sic quæritur: Sine id æquum, quod ei, qui plus potest, utile est. Proprietas sic: In hominemne solum cadat, an etiam in belluas ægritudo. Divisio, & eodem pacto partitio, sic: Triane genera bonorum sint. Descriptio, Qualis sit avarus, qualis assentator, cæteraque ejusdem generis, in quibus natura & vita describitur.

Cum autem quæritur, quale quid sit: aut simpliciter quæritur, aut comparate. Simpliciter, Expetendane sit gloria. Com-

⁵⁵ Propositum pars causa est] Est quasi *Romani debeant inferre Carthaginensibus*, in pars: videtur enim causa propositum includit hanc quasi partem, quod propositum dicit. Verbi gratia hæc causa, *An bellum* est: An bellum inferri debeat. *Profiter.*

Compare, Præponendane sit divitiis gloria. Simplicium tria genera sunt: de expetendo, fugiendoque: de æquo, & iniquo: de honesto, & turpi. Comparationum autem duo, unum de eodem & alio: alterum de majore, & minore. De expetendo, & fugiendo, hujusmodi: Si expetendæ divitiarum, si fugienda paupertas. De æquo & iniquo: Æquumne sit ulcisci, a quocumque injuriam acceperis. De honesto, & turpi: Honestumne sit, pro patria mori. Ex altero autem genere, quod erat bipartitum, unum est de eodem, & alio: ut, si quærat, quid intersit inter amicum, & assentatorem: regem, & tyrannum. Alterum de majore, & minore: ut, si quærat, eloquentiæ pluris sit, an juris civilis scientia. De cognitionis quæstionibus hætenus.

Actionis reliquæ sunt: quarum duo sunt genera: unum ad officium, alterum ad motum animi vel gignendum, vel sedandum, planeve tollendum. Ad officium sic; ut, cum quæritur, suscipiendine sint liberi. Ad movendos animos, cum sunt cohortationes ad defendendam rempublicam, ad gloriam, & ad laudem: quo ex genere sunt querelæ, incitationes, miserationesque flebiles, rursusque oratio cum iracundiam restinguens, tum metum eripiens, tum exultantem lætitiã comprimens, tum ægritudinem abstergens. Hæc cum in propositis quæstionibus genera sint, eadem in causas transferuntur.

XXIII. Loci autem qui ad quasque quæstiones accommodari sunt, deinceps est videndum. Omnes quidem illi, quos supra diximus, ad plerasque sunt: sed alii ad alias, ut dixi, aptiores. Ad conjecturam igitur maxime apta, quæ ex causis, quæ ex effectis, quæ ex conjunctis sumi possunt. Ad definitionem ⁵⁶ autem pertinet ratio, & scientia definiendi. Atque huic generi finitimum est illud, quod appellari de eodem, & altero diximus: quod genus forma quædam definitionis est. Si enim quærat, idemne sit pertinacia & perseverantia, definitionibus judicandum est.

Loci autem convenient in ejus generis quæstionem, consequentes, antecedentes, repugnantes, adjunctis etiam duobus

⁵⁶ Ad definitionem] Id est, ad statum definitionis. Idem.

illis, qui sumuntur ex causis & effectis. Nam si hanc rem illa sequitur, hanc autem non sequitur, aut si huic rei illa antecedit, huic non antecedit: aut si huic rei repugnat, illi non repugnat: aut si hujus rei hæc, illius alia causa est: aut si ex alio hoc, ex alio illud effectum est: ex quovis horum id, de quo quæritur, idemne, an aliud sit, inveniri potest.

Ad tertium genus quæstionis, in quo, quale sit, quæritur, in comparationem ea cadunt, quæ paulo ante in comparationis loco enumerata sunt. In illud autem genus, in quo de expetendo fugiendoque quæritur, adhibentur ea, quæ sunt aut animi, aut corporis, aut externa vel commoda, vel incommoda: Itemque cum de honesto, turpique quæritur, ad animi bona, vel mala, omnis dirigenda oratio est.

Cum autem de æquo & iniquo differitur, æquitatis loci colliguntur. Hi cernuntur bipartito, & natura, & instituto. Natura partes habet duas, tuitionem sui, & ulciscendi jus. Institutio autem æquitatis tripartita est. Una pars legitima ⁵⁷ est, altera conveniens, tertia moris vetustate confirmata. Atque etiam rursus æquitas tripartita dicitur esse: una ad superiores deos, altera ad manes, tertia ad homines pertinere. Prima, pietas: secunda, sanctitas: tertia, justitia, aut æquitas nominatur.

XXIV. De proposito satis multa: deinceps de causa pauciora dicenda sunt. Pleraque enim sunt ei cum proposito communia. Tria sunt igitur genera causarum, judicii, deliberationis, laudationis. Quarum fines ipsi declarant, quibus utendum locis sit. Nam judicii finis est jus: ex quo etiam nomen. Juris autem partes tum expositæ, cum æquitatis. Deliberandi finis, utilitas: cujus hæ partes, quæ modo expositæ, rerum expetendarum. Laudationis finis, honestas: de qua item est ante dictum.

Sed definitæ quæstiones a suis quæque locis, quasi propriis, instituantur, in accusationem, defensionemque partitæ. In quibus existunt hæc genera, ut accusator personam arguat facti:

Tom. I.

G g g g

defen-

⁵⁷ Una pars legitima] Jus institutum tres tera partibus & contentis, tertia consuetudine in partes distribuitur: una pars legibus, antiqua constat. Idem.

defensor aliquid opponat de tribus: aut non esse factum; aut si sit factum, aliud ejus facti nomen esse; aut jure esse factum. Itaque aut initialis, aut conjecturalis prima appellatur: definitiva, altera: tertia, quamvis molestum nomen hoc sit, juridicialis vocetur.

Harum causarum propria argumenta ex iis sumpta locis, quos exposuimus, in præceptis oratoris explicata sunt. Restitutio autem accusationis, in qua est depulsio criminis, quæ Græce *σύνεσις* dicitur, Latine appellatur *status*: in quo primum insistit ⁵⁸ quasi ad repugnandum congressa defensio. Atque etiam in deliberationibus & laudationibus iidem existunt status. Nam & negantur sæpe ea futura, quæ ab aliquo in sententia dicta sunt fore, si aut omnino fieri non possunt, aut sine summa difficultate non possunt. In qua argumentatione status conjecturalis existit.

At, cum aliquid de utilitate, honestate, æquitate differitur, deque iis rebus, quæ iis sunt contrariæ: incurrunt status aut juris, aut nominis: quod idem contingit in laudationibus. Nam aut negari potest, id factum esse, quod laudetur; aut non eo nomine efficiendum, quo laudator effecerit; aut omnino non esse laudabile, quod non recte, non jure factum sit. Quibus omnibus generibus usus est nimis impudenter Cæsar contra Catonem meum ⁵⁹.

Sed quæ ex statu contentio efficitur, eam Græci *καρπόμενον* vocant. Mihi placet id, quoniam quidem ad te scribo; *qua de re agitur* ⁶⁰, vocari. Quibus autem hoc, qua de re agitur, continetur, hæc *continentia* vocentur, quasi firmamenta defensionis: quibus sublati, defensio nulla sit. Sed, quoniam lege firmiter in controversiis disceptandis esse nihil debet, danda est opera, ut legem adjutricem & testem adhibea-

⁵⁸ In quo primum insistit] Verbi gratia sic procedat accusatio, Roscius occidit patrem; repugnabit defensio, Roscius non occidit patrem. Hic quodam modo hæret accusatio. Hic status conjecturalis: inquirendum enim ulterius, an Roscius patrem occiderit. Eadem est cætorum statuum ratio. Idem.
⁵⁹ Contra Catonem meum] Cuius Frag-

menta Tomo III. pag. 431.

⁶⁰ Qua de re agitur] Quoniam ad jureconsultum scribit, jureconsultorum verbis libenter utitur, quale est hoc, *Qua de re agitur*: quod nunc mavult, quam iudicationem aut disceptationem, quæ *καρπόμενον* propria translatio est. *Geoponius*.

beamus. In qua re alii quasi status existunt novi, qui appellantur legitima disceptationes. Tum enim defenditur non id legem dicere, quod adversarius velit, sed aliud. Id autem contingit, cum scriptum ambiguum est, ut duæ differentes sententiæ accipi possint. Tum opponitur scripto voluntas scriptoris, ut quaeratur verbane plus, an sententia valere debeat. Tum legi lex contraria assertur. Ita sunt tria genera, quæ controversiam in omni scripto facere possunt, ambiguum, discrepantia scripti & voluntatis, scripta contraria.

XXV. Jam hoc perspicuum est, non magis in legibus, quam in testamentis, in stipulationibus, in reliquis rebus, quæ ex scripto aguntur, posse controversias easdem existere. Horum tractationes in aliis libris explicantur. Nec solum perpetuæ actiones, sed etiam partes orationis iisdem locis adjuvantur, partim propriis, partim communibus: ut in principiis, quibus ut benevoli, ut dociles, ut attentis sint, qui audiant, efficiendum est propriis locis. Itemque narrationes, ut ad suos fines spectent, id est, ut planæ sint, ut breves, ut evidentes, ut credibiles, ut ^{*} moderatæ, ut cum dignitate: quæ quanquam in tota oratione esse debent, magis tamen sunt propria narrandi.

Quæ autem consequitur narrationem fides, ea persuadendo quoniam efficitur, qui ad persuadendum loci maxime valeant, dictum est in iis, in quibus de omni ratione dicendi. Peroratio autem & alia quædam habet, & maxime amplificationem: cujus effectus is debet esse, ut, aut perturbentur animi, aut tranquillentur: & si ita jam affectu ante sunt, ut augeat eorum motus, aut sedet oratio. Huic generi, in quo & misericordia, & iracundia, & odium, & invidia, & cæteræ animi affectiones perturbantur, præcepta suppeditantur aliis in libris, quos poteris mecum legere, cum voles.

Ad id autem, quod te velle fenseram, cumulate satisfactum esse debet voluntati tuæ. Nam, ne præterirem aliquid, quod ad argumentum in omni ratione reperiendum pertineret, plura quam a te desiderata erant, sum complexus; fecique, quod

G g g g 2 sape

* Man. Grut. moderata

sape liberales venditores solent, ut, cum aedes, fundumve vendiderint, rutiis caesis receptis⁶¹, concedant tamen aliquid emptori, quod ornandi causa apte & loco positum esse videatur. Sic tibi nos ad id, quod quasi mancipio dare⁶² debui-
mus, ornamenta quaedam volumus non debita accedere.

⁶¹ Rutiis caesis receptis] Q. Mutius libro singulari *de rebus*, In rutiis, inquit, & caesis ea sunt, quae terra non tenentur, quaque opere struili testoriove non continentur. Recipere autem, est excipere & reservare sibi. *Idem.*

⁶² Quasi mancipio dare] Recte adiunxit particulam *quasi*. Nam mancipio dare, est alienare, ita ut rem accipientis omnino faciamus. At ita liber hic datus erat Trebatio, ut in eum jus etiam Cicero retineret. *Prusteus.*

ORA-

ORATORIAE PARTITIONES.*

CUM ADNOTATIONIBUS

JACOBI FACCIOLATI.

ARGUMENTUM

O L I V E T I.

Hic libellus est quoddam compendium eorum, quae in libris Oratoris ceteris fuisse docuerat. Omnem autem dicendi doctrinam in tres partes distribuit: in oratoris vim, orationem, & questionem. Ad vim requirit inventionem, collocationem, elocutionem, & memoriam cum pronuntiatione: cap. 3. 7. Orationis partes facit exordium, narrationem, confirmationem, & conclusionem: cap. 8. 17. De questionibus cum infinitis, tum finitis, atque adeo de generibus causarum & constitutionibus agit a cap. 18. usque ad finem. ERNESTUS.

Utra prior sit inscriptio, DE PARTITIONE ORATORIA, an PARTITIONES ORATORIAE, dispurent otiosi interpretes: Utramque rectam esse constat. PRUSTEUS.

Quandoquidem habet hic libellus brevem duntaxat enumerationem eorum omnium, quae multis hactenus de ratione dicendi, variisque sunt a Cicerone disputationibus explicata; nihil esse in eo difficultatis potest, quod superiorum jam librorum explanatio non expedierit: nisi forte quam affert socia brevitatis & comes obscuritas. At haec ipsa neminem vel morabitur, vel terrebis, quis-

* *Partitiones*] Libellus hic continet rhetoricam doctrinam nuda quadam & inornata partium distributione explicatam. Utitur more Academico & Platónico. Platonicus enim rerum naturam dividendo explicabant, via

quadam & ratione analytica; quemadmodum contra Aristotelici definiendo. Ab aliis inscribitur opusculum hoc de *Partitione Oratoris*.